

Egenkontrollprogram för tobaksförsäljning

5 kap. 6, 7 §§ tobakslagen (2018:2088)



Vårt att veta om egenkontrollprogram

Du som tänker sälja tobaksvaror till konsumenter ska utöva egenkontroll över att försäljningen sker i enlighet med bestämmelserna i tobakslagen (2018:2088). Du ska dokumentera kontrollen av verksamheten i ett egenkontrollprogram som är anpassat för din verksamhet. Det är näringsidkaren, det vill säga du som äger verksamheten, som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram. Programmet bör bland annat beskriva försäljningsställets rutiner för att kontrollera ålder, marknadsföring och märkning av tobaksvaror.

Ett egenkontrollprogram fungerar som ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen och är ett viktigt underlag för kommunen vid en tillsynskontakt. När du anmäler försäljning av tobaksvaror till kommunen ska du samtidigt bifoga en kopia av ditt egenkontrollprogram.

Försäljningsställe

Namn på försäljningsstället	Gatuadress	
Postnummer och postort	E-post	
Kontaktperson	Telefon	Antal anställda

Ägare

Firmanamn (AB, HB, enskild firma etc.)	Organisationsnummer/personnummer
--	----------------------------------

Nedan följer ett förslag på vad ett egenkontrollprogram för tobaksförsäljning kan innehålla. Hjälptexten under rubrikerna beskriver lagens försäljningsregler och kryssrutorna är förslag på rutiner som kan vara ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen. Det finns också tips på information som inte är försäljningsregler men som kan vara bra att känna till och en hjälp för dig och din personal.

Information om åldersgränsen 18 år

För att informera om förbudet att sälja eller lämna ut tobaksvaror till någon som inte har fyllt 18 år ska ni ha minst en tydlig och klart synbar skylt på försäljningsstället. Skylten ska normalt sett placeras vid kassan för att uppfylla kravet på att vara tydlig och klart synbar. Det finns inget som hindrar att ni placerar fler skyltar på andra platser på försäljningsstället.

Var är skyltar eller dekaler om åldersgränsen placerade på försäljningsstället?

Vid kassan
På entrédörren
På skyltfönster
På beställningsterminal/varuautomat
Annat:

Åldersgräns och ålderskontroll

Den som säljer eller lämnar ut tobaksvaror ska vara säker på att kunden har fyllt 18 år. Personen som säljer eller lämnar ut varan, exempelvis expediten i kassan, är personligen ansvarig för att ingen under 18 år får köpa tobak. Det betyder att den som vid försäljning överlämnar tobak till någon som inte har fyllt 18 år kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om kassapersonalen är osäker på kundens ålder ska de begära legitimation.

Det kan vara svårt att enbart genom utseendet bedöma en ung persons ålder. Ett sätt att försäkra sig om att en person fyllt 18 år är att begära legitimation av alla som ser ut att vara under 25 år. Om kunden inte har fyllt 18 år får tobaksvaran inte säljas eller lämnas ut. Varan får heller inte lämnas ut om det finns särskild anledning att tro att tobaksvaran kommer att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll på försäljningsstället?

Om vi är osäkra på om kunden har fyllt 18 år frågar vi efter legitimation.
Vi kontrollerar kundens ålder via födelsedata på legitimationen.
En ålderssticka (dekal) finns för att underlätta ålderskontrollen.
Vi rekommenderar personalen att begära legitimation av alla kunder som ser ut att vara under ____ år.
Om kunden inte kan visa att han eller hon är över 18 år nekar vi köp.
Om kunden inte visar legitimation på begäran nekar vi köp.
Om personalen misstänker att en tobaksvara är avsedd för någon som är under 18 år så nekar vi köp.
Om kunden är påstridig så tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
Annat:

Alla tobaksvaror som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera ålder. Därför måste det finnas rutiner för ålderskontroll även vid försäljning genom automat, postorder, internet eller liknande.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljningen sker via automat, postorder, internet eller liknande?

Detta är inte aktuellt.
Polletter eller liknande till en automat säljs i kassan där personalen gör ålderskontroll.
Vid köp i automat kontrolleras åldern via bankkort eller liknande.
Automaten är placerad så att den kan bevakas kontinuerligt.
Ålderskontroll vid köp på internet görs via bankkort eller liknande.
Försändelser via post skickas med rekommenderat brev, mottagningsbevis, personlig utlämning eller liknande.
Försändelser via post innehåller uppgifter om att tobaksvaran inte får lämnas ut till någon som inte har fyllt 18 år.
Annat:

Det är inte tillåtet att sälja lösa cigaretter (styckevis) eller i förpackningar med färre än 19 cigaretter. Anledningen är att tobak ska bli mindre tillgängligt för unga personer.

Har ni någon rutin för att kontrollera att cigaretter inte säljs lösa (styckevis)?

I så fall, vilken?

Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? I så fall, vilken?

På vilket sätt hanterar ni problematiska situationer, exempelvis om kunden inte kan visa någon legitimation?

Vi informerar personalen om risker som kan uppstå i samband med tobaksförsäljning och ger förslag på hur dessa kan hanteras.

Vi utbildar personalen i konflikthantering som inkluderar information om åldersgräns och ålderskontroll.

Annat:

Stöd och utbildning till personal

En näringsidkare som säljer tobaksvaror till konsumenter ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att de ska kunna följa tobakslagen och anslutande föreskrifter. Det är också viktigt att all personal som arbetar i kassan och lämnar ut tobak känner till sitt personliga straffansvar i samband med försäljningen.

På vilka sätt informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll, deras personliga straffansvar och övriga bestämmelser vid tobaksförsäljning?

Vid anställning av ny personal

Personalmöten

Intern utbildning

Extern utbildning

Informations- och utbildningsmaterial

Annat:

Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och om övriga bestämmelser vid tobaksförsäljning?

Vid anställning av ny personal.

Minst en gång per år.

Vi använder en tabell för att notera tidpunkterna för information och utbildning till personalen (se bilaga 2).

Annat:

Tobakslagen ställer inga krav på åldern hos den som står i kassan och säljer tobak. Däremot måste kassapersonalen vara införstådd med lagen och ha en reell möjlighet att vägra sälja tobak till den som inte är 18 år. I många fall är detta svårt för en person som inte själv har fyllt 18 år, och unga anställda bör därför få särskilt stöd.

Vilket särskilt stöd ger ni till ung personal för att hantera svåra situationer i samband med tobaksförsäljning?

Vi säljer tobak i en särskild kassa med erfaren äldre personal.
Ung personal kan få stöd från erfaren personal under hela arbetstiden.
Ung personal får extra utbildning och stöd för att hantera svåra situationer.
Annat:

Information om kontrollköp

Kommunen har rätt att göra kontrollköp för att testa om försäljningsställen har bra rutiner för sina ålderskontroller. Det innebär att en person som har fyllt 18 år och ser ung ut testas om det går att handla tobak utan att visa legitimation. Syftet är förbättra rutinerna för ålderskontroll.

Kom ihåg att informera din personal om att ert försäljningsställe kan få besök av någon som gör ett kontrollköp!

Krav på varningstexter m.m.

En tobaksvara är en produkt som innehåller tobak och som är avsedd att rökas, snusas, sugas på eller tuggas. Exempel på tobaksvaror är cigaretter, cigarrer, cigarromslag, cigariller, pip- och rulltobak, snus, tuggtobak, portionstobak, råttobak och tobak till vattenpipa. Alla tobaksvaror ska ha varningstexter och cigarettpaket ska dessutom ha en innehållsdeklaration. Utformningen och placeringen regleras i EU-direktiv 2001/37/EG, tobakslagen (2018:2088) och Folkhälsomyndighetens föreskrifter FoHMFS 2014:9. På cigarettförpackningar ska varningstexterna vara tryckta. På övrig tobak kan varningstexterna vara klistrade. Varningstexterna för tobak som ska rökas är fler och mer omfattande än den varningstext som krävs för tobak som ska snusas, sugas på eller tuggas. Varningstexterna ska vara på svenska. Tobaksvaror som är omärkta eller felaktigt märkta får inte tillhandahållas till försäljning.

Har ni någon rutin för att kontrollera och säkerställa att tobaksvarorna är korrekt märkta? I så fall, vilken?

Vi utbildar personalen om hur tobaksvaror ska vara märkta.
Vi kontrollerar att tobaksvarorna är korrekt märkta i samband med inköpet.
Vi kontrollerar att tobaksvarorna är korrekt märkta i samband med upppackning i butiken.
Om märkningen av tobaksvarorna ser annorlunda ut så gör vi en extra kontroll.
Om tobaksvarorna inte är korrekt märkta så tar vi bort dem från försäljningsstället och kontaktar leverantören.
Annat åtgärd:

Marknadsföring

Det är endast tillåtet att marknadsföra tobaksvaror inne på försäljningsstället genom att tillhandahålla tobaksvarorna till försäljning och genom kommersiella meddelanden i tobaksvarornas närhet. Meddelandena får inte vara påträngande eller uppsökande och de får inte uppmana till bruk av tobak.

Har ni någon rutin för att kontrollera att marknadsföringen på försäljningsstället är tillåten? I så fall, vilken?

--

Avvikelser

Du ska ha kontroll över din försäljning och även se till att din personal följer bestämmelserna. Det är viktigt att du åtgärdar brister som kan uppstå. Om bestämmelserna i tobakslagen eller anslutande föreskrifter inte följs kan kommunen besluta om administrativa sanktioner mot dig som näringsidkare för att du ska rätta till felen. Till exempel så kan kommunen förbjuda dig att sälja tobak under en viss tid. Som ett stöd för dig själv kan du dokumentera vilka åtgärder du gjort, om en brist uppstår. Då blir det också lättare för dig att följa upp om bristen har rättats till.

Vilka åtgärder tas om det uppstår brister, såsom att bestämmelser i lagen eller att egenkontrollprogrammet inte följs?

Personalen får en genomgång av försäljningsbestämmelserna.
Vi tar kontakt med kommunen för att få informationsmaterial.
Tobak säljs bara i en särskild kassa med erfaren personal.
Erfaren personal får särskilt ansvar för försäljning av tobak och för att stödja oerfaren personal.
Annan åtgärd:

Information om hur vi behandlar dina personuppgifter och hur du tar tillvara dina rättigheter enligt Dataskyddsförordningen (GDPR) finns på vår webbplats www.vansbro.se/gdpr. Du kan också kontakta oss på telefon: 0281-750 00

Underskrift

Ort och datum
Underskrift (behörig firmatecknare)
Namnförtydligande

Tillstånd tobakslagen (2018:2088)

5 kap 1-4 §

Tillstånd

1 § Endast den som har tillstånd får bedriva detaljhandel eller partihandel med tobaksvaror.

Tillstånd krävs inte för detalj- eller partihandlare som varken har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige.

Ett tillstånd kan gälla för viss tid eller tills vidare. Om den som ansöker om tillstånd avser att bedriva detaljhandel från ett försäljningsställe, ska tillståndet avse försäljningsstället.

2 § Ett tillstånd får beviljas endast den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag.

3 § En ansökan om tillstånd ska vara skriftlig.

Tillstånd för detaljhandel meddelas av den kommun där försäljningsstället är beläget. Om försäljningsställe saknas meddelas tillstånd av den kommun där det företag som vill bedriva sådan handel har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, av den kommun där företaget har ett fast driftställe.

Tillstånd för partihandel meddelas av den kommun där det företag som vill bedriva sådan handel har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, av den kommun där företaget har ett fast driftställe.

4 § Vid prövningen av en ansökan om tillstånd för detaljhandel får kommunen inhämta ett yttrande från Polismyndigheten. En ansökan om tillstånd för partihandel får inte bifallas utan att Polismyndighetens och Tullverkets yttranden har inhämtats.

Myndigheterna ska yttra sig om sökandens allmänna lämplighet för verksamheten och ska i sina yttranden redovisa de omständigheter som ligger till grund för deras bedömning i det enskilda fallet.

Berörda myndigheter

Folkhälsomyndigheten är central tillsynsmyndighet för frågor kring ålderskontroll och varningstexter.

Länsstyrelsen ansvarar regionalt inom länet för samordning och tillsyn. *Kommunen* och *Polismyndigheten* ansvarar lokalt för omedelbar tillsyn över handeln med tobaksvaror. *Polisens* huvudsakliga uppgift är att ingripa vid brott, medan *kommunens* uppgift är att säkerställa att regelsystemet följs i framtiden.

Konsumentverket är central tillsynsmyndighet för frågor kring marknadsföring. *Skatteverket* ansvarar för frågor kring beskattning. I vissa fall är dock *Tullverket* beskattningsmyndighet. *Tullverket* ansvarar bl.a. också för kontroll av åldersgräns vid införsel från EU-land och import från ett tredje land.

Tobaksskatt – värt att veta om beskattning av tobaksvaror

Tobaksskatt ska vara betald för tobaksvaror som säljs i detaljhandeln. Den som innehar obeskattade tobaksvaror kan bli skyldig att betala tobaksskatten för dessa. Dessutom gäller att cigaretter inte får tillhandahållas för försäljning annat än i originalförpackning som är märkt med högsta tillåtna detaljhandelspris. Detta regleras i lagen (1994:1563) om tobaksskatt. För mer information, kontakta Skatteverket på telefon 010-578 71 99.

Mer information

För mer information om tobakslagen (2018:2088) och anslutande föreskrifter, kontakta din kommun.

Marie Ingels

Alkohol- och tobakshandläggare

marie.ingels@vansbro.se

0281-752 53

Åldersgränsdekalер samt utbildnings- och informationsmaterial om tobakslagens bestämmelser finns att beställa på Folkhälsomyndighetens webbplats www.folkhalsomyndigheten.se/tillsyn.

Information till personalen

Det är viktigt att din personal vet vilka regler som gäller vid tobaksförsäljning, och varför reglerna finns. Ett sätt att försäkra sig om detta är att du informerar personalen en gång per år. Ny personal bör dessutom få en genomgång när de anställs. Kom ihåg att både berätta vad lagen säger och beskriva hur era rutiner ser ut.

För att komma ihåg när du har informerat din personal kan det vara bra att fylla i deras namn i en tabell, se exempel nedan. De bör själva få fylla i datumet då de senast deltog i ett informations- eller utbildningstillfälle.

Namn	Datum 1	Datum 2	Datum 3	Datum 4

Hur miljökontoret hanterar dina personuppgifter

Vi på Vansbro kommuns miljökontor behöver spara och behandla personuppgifter om dig. Det kan vara ditt namn, adress, personnummer, telefonnummer, e-post, fastighetsbeteckning, registreringsnummer, bilder, filmklipp, betalningsuppgifter eller annan information som kan kopplas till dig som person.

Varför måste vi spara uppgifterna?

Vi behöver spara uppgifter om dig som person för att vi som tillstånds- och tillsynsmyndighet ska kunna handlägga ditt ärende på ett rättssäkert sätt och kunna erbjuda medborgare och företag service och information inom dessa områden. Vi behöver ha dem för att kunna identifiera vilken person, fastighet eller dylikt det gäller.

Vi strävar efter att begränsa behandlingen av dina personuppgifter till ett minimum och att när vi behandlar dina personuppgifter värnar om din personliga integritet.

Hur får vi dina uppgifter?

Dina uppgifter har vi fått från dig eller inblandande parter i ett ärende. Det kan vara via en ansökan/anmälan eller annan handling som du har lämnat in, från en annan myndighet, till exempel Länsstyrelsen eller Naturvårdsverket, eller från ett offentligt register, till exempel bolagsverket eller näringslivsregistret. Uppgifter kan även komma in via ett klagomål eller om vi själva upptäckt en miljöskada eller annat som vi behöver dokumentera i vårt arbete.

Vilka lagstöd har vi för att spara uppgifterna?

Vår behandling av personuppgifter är nödvändig i vår myndighetsutövning. Vi är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken, livsmedelslagen, alkohollagen, strålskyddslagen och flera andra lagstiftningar.

Vi kan även behöva spara uppgifter som är av allmänt intresse i kommunen, till exempel mark-, vatten- radon och luftprover, eller uppgifter om lokala naturvårdsprojekt, som går via kommunen in till Länsstyrelsen. Uppgifter om matförgiftningar, allergier, sjukdomstillstånd kan vara känsliga uppgifter som vi behöver spara eftersom de är av allmänt intresse.

Laglig grund för att hantera personuppgifter finns i dataskyddsförordningen när det gäller myndighetsutövning och uppgifter av allmänt intresse.

Hur länge sparar vi uppgifterna?

Vi behöver spara dina uppgifter olika länge beroende på vad ditt ärende handlat om.

Vi omfattas av arkivlagstiftningen. Det innebär att vi har en skyldighet att bevara och arkivera alla offentliga handlingar.

I ett vanligt tillsynsärende kan uppgifterna oftast gallras, det vill säga tas bort både digitalt och i pappersformat, när ärendet inte längre är aktuellt. Handlar det däremot om ett tillstånd för en värmepumpsanläggning eller en verksamhet, då måste vi spara uppgifterna åtminstone så länge som anläggningen finns kvar. Vissa ärenden är av

allmänt intresse för framtiden, för bakgrundsinformation och forskning. Dessa ärenden arkiveras för all framtid hos vår arkivmyndighet.

Kan vi dela uppgifter med andra?

Alla uppgifter som skickas till oss är som huvudregel offentliga. Vi har en skyldighet att lämna ut personuppgifter om någon vill läsa eller kopiera handlingar där uppgifterna finns. Undantaget är om personuppgifterna eller handlingen omfattas av en sekretessbestämmelse.

De personuppgiftsbiträden vi använder för att kunna utföra vår handläggning av ditt ärende kan också se personuppgifterna. Som personuppgiftsbiträde har vi idag en leverantör som ger support i vårt ärendehanteringssystem. Dina uppgifter kan också användas när vi gör servicemätning för att förbättra vår handläggning på kontoret, då anlitar vi ett externt företag för att skicka ut enkät till företag eller privatpersoner som varit i kontakt med oss.

Vi kan även komma att dela dina personuppgifter med en tredje part, om vi är skyldiga att göra så enligt lagen. Däremot kommer vi aldrig att överföra dina uppgifter till ett land utanför EU.

Vem är ansvarig?

Personuppgiftsansvarig hos oss är kommunstyrelsen i Vansbro kommun. När det gäller ärenden som rör våra kommunala verksamheter är det jävsnämnden som är personuppgiftsansvarig för dessa.

Vill du kontakta oss eller lämna klagomål?

Du kan kontakta oss om du vill veta vilka uppgifter vi har om dig. Du har rätt att protestera mot vår behandling av dina personuppgifter, eller begära att uppgifter överflyttas, rättas, begränsas eller raderas.

Har du frågor så kontakta oss på vansbro.kommun@vansbro.se. Vansbro kommuns dataskyddsombud når du direkt på dataskyddsombud@vansbro.se, eller via kommunens växel 0281-750 00.

Du har också rätt att lämna klagomål till Datainspektionen om du anser att vi gör något fel vid behandling av dina personuppgifter. Du hittar mer information på www.datainspektionen.se

Informationen kan uppdateras vid behov. Du hittar alltid den senaste versionen av denna information på vår hemsida.